

REGISTERBLAD

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I JÖNKÖPINGS LÄN

NRO06034 RADAN - SVANÅN - STENGÅRDHULTASJÖN

Kommuner: Gislaved (62) och Jönköping (80)

Kartor: 6D NO, 6D NV

Areal: 904 ha sjöyta 47 km å- och sjösträcka

Naturgeografisk region: 11 Sydsvenska höglandets och smålandsterrängens myrrika västsida

Kust/havsregion: -

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde 101 Nissan

Agrara kulturlandskapsregioner: -

Landskapsformer: 4 Vågig bergkullterräng med relativ höjd 50-100 m

Riksvärde

Sjö	Fauna
Vattendrag	Fauna
Mossekomplex	

Värdeomdöme: Sjöarna och vattendragen utgör en viktig del i ett stycke relativt orörd natur. Naturvärdena spänner över ett stort register och representerar väl de naturvärden som bör bevaras i ett skogslandskap av relativt näringsfattig natur. I vattendragen finns ett sparsamt bestånd av flodpärlmussla. Öring förekommer i såväl Svanån som Radan. Bottenfaunan är artrik och har ett högt naturvärde. Våtmarker vid Hulsöån utgör ett värdefullt mossekomplex.

Huvudkriterier: A, B, C, E

Förutsättningar för bevarande: Hela vattensystemet var tidigare starkt hotat av försurningen men kalkningsinsatserna sattes in relativt tidigt och någon allvarligare skada på fauna och flora hann ej att uppstå. De naturvärden som sjöarna och vattendragen hyser är dock helt beroende av regelbundna kalkningsinsatser för sin existens. Här fungerar Radan som referensbäck.

I dag finns ett flertal definitiva och partiella vandringshinder för fisk i vattendragen. Med relativt små medel kan alla dessa vandringshinder elimineras. Om öringsbeståndet på vissa sträckor måste förstärkas ska detta ske med åns egna genuina öringstam.

Motorbåtstrafik och annan störning på framförallt fågelfaunan bör begränsas i sjön.

För att systemet ska behålla sitt mycket rena vatten krävs att recipienten inte belastas med avloppsutsläpp.

Skogsavverkningar bör göras så att de så litet som möjligt påverkar miljön. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner eller vid sjöar och vattendrag utgör hot mot naturvärdena. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt.

Säkerställande och internationell status: -

Områdets huvuddrag: Området utgörs av Svanåns och Radans huvudfåra, Stengårdshultasjön samt våtmarkskomplexet vid Hulsöån. Stengårdshultasjön (494 ha) är den största sjön inom Svanåns-Radans mycket myr- och barrskogsrika avrinningsområde. Området ligger höglänt på sydsvenska höglandets västsida och karaktäriseras av näringsfattiga moränjordar.

Berggrunden består huvudsakligen av sur och svårvittrad gnejs men även inslag av smålands- och filipstadsgranit samt porfyr och gotiska sedimentbergarter förekommer. Landskapet är på flera håll mycket naturskönt, särskilt vid Stengårdshultasjön där flera utsiktsplatser ger utblickar.

I Svanåns och Radans huvudfåror är det framför allt de zoologiska naturvärdena som är intressanta. I båda vattendragen finns rester av en relativt genuin öringstam som där det fortfarande är möjligt är sjövandrande. Enstaka flodpärlmusslor finns fortfarande kvar i såväl Radan som Svanån. Vidare har åarnas evertebratfauna en artrik (>50 arter) och speciell artsammansättning med bl.a. förekomst av den rödlistade bäckflugan *Ibis marginata*. I Svanån förekommer även den hotklassificerade dagsländan *Rhitrogena germanica*. Bland övrig skyddsvärd bottenfauna kan nämnas skinnbaggen *Aphelocheirus aestivalis* som normalt endast förekommer i landets sydligaste län och flera regionalt sällsynta nattsländor.

I Svanån har en sk bifurkation bildats. Ån har här delat upp sig i två fåror varav den västra, Åsabäcken, går direkt ut i Nissan medan den andra fortsätter söderut och förenar sig med Radan.

Stengårdshultasjön har en artrik fiskfauna, sällsynta evertebrater, varav snäckan *Gyraulus crista* är hotklassificerad, samt flera häckande par av storlom. Här häckar även fiskgjuse, storskrake, havstrut och gråtrut vid sjön, vilket gör att fågelfaunan måste räknas som intressant och ganska typisk för fågelrika näringsfattiga sjöar.

I Stengårdshultasjön finns ett svagt bestånd av insjööring. Stengårdshultasjön har en extremt kuperad botten med en mängd stengrund, öar och holmar vilket ger förutsättningar för ett artrikt växt- och djurliv. Även sjöns stora maxdjup (26 m) och stabila hypolimnion bidrar till att antalet biologiska nischer blir stort.

Av vattenväxterna kan dysäv (*Scirpus multicaulis*) nämnas, en art som är sällsynt i regionen.

Våtmarkskomplexet vid Hulsöån utgör ett madsystem som binder samman ett stort antal små mossar till ett våtmarkskomplex. Komplexet utgörs av bäckdråg, glest träddäckta svagt välvda mossar och ett öppet topogent kärr.

Anmärkningar:

Stengårdshultasjön har i länsstyrelsens vattenvårdsprogram (1990) bedömts ha naturvärdesklass I - särskilt höga naturvärden. Rasjön har bedömts ha naturvärdesklass II - höga naturvärden.

Stengårdshultasjön ingår i Naturvårdsverkets undersökningsprogram IKEU (Integrerad KalkningsEffektUppföljning).

Kalkningsverksamheten följer en för området upprättad kalkningsplan.

VMI ID:06D5G03. Vid flygbildskontroll 1998 av våtmarkskomplex vid Hulsöån noterades ett dike i den svagt välvda mossen i NNV och hyggen på fastmarksholmarna.

Referenser:

Haglund H, 1987: Fiskarkiv. Länsstyrelsen i Jönköpings län, naturvårdsenheten.

Henriksson L et al, 1985: Biologisk kartering av försurningssituationen i 28 bäckar inom Jönköpings län 1984-85. Länsstyrelsen i Jönköpings län, naturvårdsenheten.

Henriksson L et al, 1985: Biologisk referensundersökning av åtta vattendrag i Jönköpings län 1984-85. Länsstyrelsen i Jönköpings län, naturvårdsenheten.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1990: Vattenvårdsprogram Gislaveds kommun. Miljö i Jönköpings län 1990:6.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1994: Flodpärlmusslan i Jönköpings län. Meddelande 16/94

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1996: Bottenfauna i Jönköpings län 1995. Meddelande 21/96

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1997: En praktisk tillämpning och test av System Aqua - i Nissans vattensystem, Jönköpings län. Meddelande 1997:40.

Medins sjö- och Åbiologi, 1998: Årsrapport för recipientkontrollen i Nissan 1997. Nissans vattenvårdsförbund.

Naturvårdsverket, 1983: Våtmarksinventering i sydvästra Sverige. Katalog över särskilt värdefulla objekt. Rapport 1681.

Skandiakonsult, 1983: Grusinventering, Gislaveds kommun.

Svahnberg A, 1986: Ornitologisk inventering inom försurningskänsliga områden inom Jönköpings län. Länsstyrelsen i Jönköpings län, naturvårdsenheten.

Sveriges geologiska undersökning, 1880: Bladet Nissafors.

Thörne L, 1986: Vandringshinder för fisk, inventering av Nissans vattensystem inom Jönköpings län. Länsstyrelsen i Jönköpings län, naturvårdsenheten.